

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 27. oktober 2011 truffet vedtak i

Sak nr: 79/11 (arkivnr:201100399-23)

Saken gjelder: Klage fra A v/ B på dommerfullmektig C ved X tingrett

Utvalgsmedlemmer: Unni Sandbukt (leder)
Randi Grøndalen
Jeppe Normann
Svein J. Magnussen
Björg Tørresdal

Offentlighet: Vedtaket er offentlig, jf. offentleglova § 3.

Vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder rettens saksbehandling.
2. Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor dommerfullmektig C.

Innledning:

Ved brev av 12. mai 2011 har A v/ B inngitt klage på dommerfullmektig C ved X tingrett. Klagen gjelder dommeratferd og forlikspress. Klagen er forelagt dommerfullmektig C som ved brev av 6. juni 2011 har avgitt uttalelse. Utvalget har videre innhentet uttalelse fra de to prosessfullmektigene i saken. Soren skriver D ved X tingrett er orientert om klagen og har den 9. juni 2011 avgitt uttalelse. Dommerfullmektig C har den 27. juli 2011 avgitt tilleggsuttalelse. Saken skulle opprinnelig behandles i utvalgets møte den 15. september, men ble utsatt fordi utvalget ønsket å innhente uttalelse fra meddommerne. Det ble deretter innhentet uttalelser fra de fagkyndige meddommerne E og F, jf. skriv av 3. og 4. oktober 2011.

Saksfremstilling:

Klagen har sitt utspring i sak for X tingrett som gjaldt krav om erstatning og prisavslag. Klager var saksøker. Retten ble administrert av dommerfullmektig C og var satt med fagkyndige meddommere. Hovedforhandling i saken ble avholdt den 16.-17. februar 2011, og dom i saken ble avsagt den 25. mars 2011. Dommen er anket.

Klager – A v/ B – har i hovedsak vist til følgende:

A fikk ikke en rettfærdig, upartisk og nøytral behandling av sin sak. Dette pga. administrators håndtering av saken både før og under hovedforhandlingen.

Det ble ikke avklart forut for hovedforhandlingen hva motparten ville anføre mht. faktum i saken. Dette ble ikke opplyst før i motpartens partsforklaring. Motpartens advokat fikk for øvrig fristutsettelse med sluttinnlegget slik at deres anførsler først forelå noen dager før hovedforhandlingen. Dette viser dommerens ettergivenhet overfor advokat G.

Både partsvitnet og borettslagets advokat ble gjentatte ganger avbrutt av advokat G uten at dommeren grep inn. Advokat H ble avbrutt 30-40 ganger. Saken ble derfor ikke godt nok belyst. Advokat G opptrådte også tendensiøst, prosederende og nedlatende uten at dommeren grep inn. Han avbrøt også vitneforklaringer, noe som bl.a. medførte at vitnet K ikke fikk fremført viktige opplysninger.

Dersom klager hadde fått fremlagt sine anførsler uten avbrytelser, ville avgjørelsen blitt helt annerledes.

Hovedforhandlingen var for øvrig rotete og uten styring, med den konsekvens at borettslaget ikke fikk fremført saken sin.

Dommeren brukte i tillegg lang tid på presse frem et forlik i saken. Selv om det ble påpekt, forsøkte hun å få frem et forlik om forhold som ikke var brakt inn for retten. Klager måtte til slutt si fra om dette og forlik ble ikke inngått.

Dommeren tillot for øvrig at advokat G leste opp et nytt dokument selv om det ble protestert på at dokumentet skulle fremlegges.

Innklagede – dommerfullmektig C – har i hovedsak vist til følgende:

Det er svært beklagelig at klager opplever at han ikke har fått en rettferdig, upartisk og nøytral behandling, men det bestrides likevel at det er grunnlag for kritikk.

Det er ikke riktig at saksøker først under hovedforhandlingen ble kjent med saksøktes faktiske anførsler. Dette ble klarlagt innledningsvis, uten at det fremkom innvendinger eller suppleringer fra partene. Som det fremgår av rettsboken fremsatte advokat G ett nytt påstandsgrunnlag under hovedforhandlingen, men dette ble løst etter drøftinger mellom partene. Ut over dette ble det ikke fremsatt nye påstandsgrunnlag.

Det er riktig at det ble gitt utsettelse av fristen for sluttinnlegg. Denne utsettelse gjaldt for begge parter og var nødvendig av hensyn til sakens opplysning. Av den grunn fant retten heller ikke grunnlag for å omgjøre beslutningen.

Det bestrides at partene ble behandlet ulikt under hovedforhandlingen. Advokat H ble aldri nektet å fremme innsigelser mot spørsmål som ble stilt vitner eller lignende. Det ble for øvrig ikke fremmet innsigelser fra noen av partene om at motparten unødige avbrøt innledningsforedrag, parts- eller vitne forklaringer eller prosedyre.

Det er riktig at advokat G tok ordet noen ganger under advokat H innledningsforedrag, men antall avbrytelser var vesentlig lavere enn anført i klagen. Ved 3-4 anledninger ble advokat H bedt om å lese opp ytterligere deler av et dokumentbevis, for å oppnå en raskere gjennomføring av innledningsforedragene. Advokat H ble også 1-2 ganger spurt av advokat G om formålet ved dokumentasjonen. Det ble en dialog om dette som det ikke ble grepet inn i, da den medførte god balanse og en avklaring. Ut over dette kan det ikke erindres at advokat G tok ordet under advokat H innledningsforedrag. Det er ikke riktig at advokat G' avbrytelser var tendensiøse, prosederende og fremført med nedlatende holdning.

Under prosedyren ba retten advokat H ved 2 anledninger om å klargjøre saksøkers syn. Svaret bidro til klargjøring av saken, og avbrytelsene var derfor nødvendige. Det erindres ikke at advokat H ble avbrutt av advokat G under prosedyren.

Både partsrepresentanter og vitner fikk anledning til å avgi omfattende og fullstendige forklaringer. Det ble også åpnet for tilleggsspørsmål etter befaringen, og det var ingen som fremsatte innvendinger mot måten avhørene ble gjennomført på.

Ingen av vitnene ble utsatt for unødige og stadige avbrytelser. Vitnet L avga en omfattende fri forklaring før det ble stilt oppfølgingsspørsmål. Det var berettiget at advokat G stanset henne ved unødige gjentakelser og at han konfronterte henne med at hun ikke svarte på hans spørsmål. Det ble derfor ikke grepet inn overfor ham.

Det bestrides at det ble gjort forsøk på å presse frem et forlik. Etter innledningsforedragene ble spørsmålet om mulig enighet tatt opp, under henvisning til at uenigheten mellom partene ikke var omfattende. Etter en noe lengre pause opplyste partene at saksøkte hadde fremsatt et tilbud som ikke var akseptert av saksøker. Advokat H opplyste at det ikke var aktuelt for saksøker å inngå forlik som omhandlet småtakene. Retten gjorde oppmerksom på at dette ikke var brakt inn i saken, og at et forlik om disse ikke ville få rettskraftvirkning uten partenes samtykke. Det ble en diskusjon om dette og advokat H uttrykte så at retten måtte ta signalene om at det ikke ble forlik i saken. Etter dette ble det bestemt at

bevisførselen skulle forstette, og spørsmålet om forlik ble ikke gjenopptatt. Etter befaringen opplyste advokat G at saksøkte hadde fremsatt ett nytt forlikstilbud, som var avvist av saksøker. Dette tilbudet ble protokollert i rettsboken.

Det oppstod også dispuTT om fremleggelsen av et dokumentbevis iht. tvisteloven § 9-16 annet ledd. Rettens leder hadde ikke foranledning til å gripe inn i diskusjonen. Diskusjonen foregikk for øvrig raskt, og det var praktisk talt ikke mulig å gripe inn i den.

Advokat H fikk tilstrekkelig med spillerom under hovedforhandlingen og fikk anledning til å overskride fremdriftsplanen i vesentlig grad.

Domstolleder – sorenskriver D – har i hovedsak uttalt følgende:

Sorenskriveren hadde befatning med saken fra stevning kom inn og t.o.m. planleggingsmøtet og har ikke kjennskap til hvordan hovedforhandlingen ble gjennomført.

I planleggingsmøtet den 13. januar 2011, ble det eksplisitt tatt opp om prosessfullmektigene ønsket å fremsette bevilbud eller gi bevilgang. De ble også spurt om det var ytterligere behov for klargjøring mht rettslige og/eller faktiske forhold. Det fremkom på dette tidspunkt ingen opplysning fra advokat H om den påståtte uklarhet om motpartens anførsler. Det ble heller ikke påstått at det var uklarheter eller ufullstendigheter i tilsvaret.

Klagers prosessfullmektig – advokat H – har i hovedsak uttalt følgende:

Dommerfullmektig C fremsto ikke som upartisk i saken.

For det første ble partene behandlet ulikt under saksforberedelsen. Advokat G fikk blant annet fristutsettelse for sluttinnlegg, og fikk da en dags lenger frist enn saksøker. Avgjørelsen ble tatt av dommerfullmektigen uten at det ble konferert med saksøker, og begjæringen om omgjøring ble ikke tatt til følge. Saksøker fikk derved begrenset mulighet til å få klarhet i hva saksøkte ville anføre i forhold til faktum og juss.

Generelt var dommerfullmektigen ettergivende i forhold til anmodninger fra advokat G, og var ikke opptatt av å styre saksforberedelsen slik at begge parter ble ivaretatt.

Saksøkte ble frikjent pga opplysninger han kom med først under partsforklaringen, og som var ukjent for saksøker før hovedforhandling. Dommerfullmektigen har derved, i strid med tvisteloven, akseptert at en part kan holde tilbake sentrale opplysninger uten å bli idømt sakskostnader.

Klagers beskrivelse av hovedforhandlingen er i samsvar med hans inntrykk. Helt fra rettens innledning fremsto det som om dommerfullmektigen hadde inntatt standpunkt til ugunst for borettslaget. Hun ba blant annet om en redegjørelse for det rettslige grunnlag forut for innledningsforedraget, noe som skapte usikkerhet og tvil om dommerens nøytralitet.

Forsøk på forlik ble tatt opp allerede under rettens innledning. Det virket som dommerfullmektigen kun tok parti med advokat G. Hun prøvde flere ganger å initiere et forlik som også omfattet sidetvisten. Først da det ble sagt klart fra om dette, ble det slutt på dette.

Dommerfullmektigen var også ettergivende i forhold til advokat G under avviklingen av hovedforhandlingen. Det var stadige avbrytelser fra advokat G. Disse var ikke for å oppklare misforståelser, men av argumenterende og prosederende art og opplevdes aggressive. Antallet avbrytelser var antakelig som angitt i klagen.

Unnfallenheten overfor G kan muligens forklares ved at han har en rekke oppdrag for X tingrett, og at han derved har opparbeidet seg tillit hos dommerne.

Prosessfullmektig – advokat G – har i hovedsak uttalt følgende:

Det bestrides at saken ikke ble godt nok opplyst. Partene var enige om sakens faktum og det fremkom ingen innsigelser mot dommerens innledende klargjøring. Dommerfullmektigen opptrådte korrekt og objektivt under hele saksforberedelsen.

Advokat H ble avbrutt ved et par anledninger. Han ble bl.a. bedt om å dokumentere resten av et dokument for å unngå dobbeltbehandling. Det forekom kun 2-3 slike avbrytelser i forbindelse med innledningsforedraget samt et par spørsmål knyttet til dokumentbevis og tidsplan. Det avvises at advokat H ble avbrutt under prosedyren. Han fikk tvert i mot svært god tid å fremstille saken, både ved innledningsforedrag og prosedyre.

Klagers partsrepresentant fikk anledning til å gi en omfattende partsforklaring og det bestrides at han ble avbrutt som anført i klagen. Vitnene K og L ble heller ikke avbrutt. Begge fikk av retten god tid til å avgi forklaring, og ingen av partene hadde avslutningsvis ytterligere spørsmål til dem.

Forlikshandlinger ble tatt opp av dommeren ved en anledning. Dette skjedde etter innledningsforedragene og var i tråd med hennes plikter etter tvisteloven. Verken dommeren eller noen av meddommerne forsøkte å presse frem et forlik i saken.

Klagers beskyldninger overfor dommerfullmektig C og undertegnede er ikke korrekte. Dommerfullmektig C opptrådte på en svært korrekt og objektiv måte under saksforberedelsen og hovedforhandlingen. Klager har anket dommen. Ut fra anførselene i klagen synes det underlig at det ikke er anket over saksbehandlingen.

De fagkyndige meddommerne - E og F - har i hovedsak uttalt følgende:

Saken ble gjennomført og ledet på en ryddig og forsvarlig måte, den ble godt nok belyst under hovedforhandlingen, og det ble ikke ble lagt press på saksøker for å inngå forlik.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Partene er orientert om retten til å forklare seg muntlig for utvalget, men ingen av dem har bedt om å få avgi forklaring, jf. domstolloven § 238 annet ledd. Tilsynsutvalget har ikke funnet grunn til å pålegge noen av partene å forklare seg for utvalget.

Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstolloven § 236 første ledd.

En viktig begrensning i utvalgets myndighet følger av bestemmelsen i domstolloven § 236 fjerde ledd, hvor det er bestemt at utvalget ikke kan vurdere forhold som kan brukes som grunnlag for anke eller gjenåpning. Dette gjelder for eksempel innsigelser mot dommerens beslutninger i forbindelse med saksbehandlingen og prosessledelsen, eller innvendinger mot selve rettsavgjørelsen. Det er uten betydning om ankeadgangen er benyttet eller ikke.

Klager har vist til flere forhold som gjelder dommerens beslutninger under saksforberedelsen. Dette gjelder blant annet dommerens beslutninger om fristutsettelse og at motparten ikke ble pålagt å klargjøre faktum og juss forut for hovedforhandlingen. Klager har videre fremsatt flere ankepunkter mot dommerens beslutninger under hovedforhandlingen. Utvalget viser til anførselen om at forhandlingene ble ledet på en måte som forhindret at saken ble tilstrekkelig opplyst og derved riktig avgjort. Det er på dette punktet påpekt at parter og vitner ikke fikk avgitt fullstendige forklaringer, og at advokat H ikke fikk fremført saken på en tilfredsstillende måte, bl.a. pga. mange avbrytelser fra motpartens advokat.

Disse ankepunktene mot dommerens håndtering av saken kan brukes som grunnlag for anke på grunn av saksbehandlingsfeil, noe Tilsynsutvalget ikke kan vurdere. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder dommerens saksbehandling.

Klager har videre anført at dommeren brukte lang tid på å forsøke å presse frem et forlik som det ikke var grunnlag for, og at advokat G – uten inn gripen fra dommerens side – fikk anledning til å opptre tendensiøst, prosederende og nedlatende overfor motparten. Det er videre påpekt at dommeren virket forutinntatt og uten saklig grunn forskjellsbehandlet partene, og at hovedforhandlingene var rotete og uten styring.

Dette er forhold som berører dommerens opptreden under rettssaken og kan derved vurderes av Tilsynsutvalget.

I forarbeidene til domstolloven kap 12, er det nærmere beskrevet hva som skal være retningsgivende for utvalgets vurdering av dommeratferd.

Utvalget viser bl.a. til Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) side 199 hvor følgende er uttalt:

”God dommerskikk har å gjøre med hvordan en dommer utfører sine oppgaver. God dommerskikk er knyttet til en rekke forhold. For det første vil dommerens opptreden i retten være gjenstand for vurdering. I den forbindelse kan spørsmål om møteledelse, opptreden overfor parter, vitner og andre aktører være av betydning. Videre vil spørsmål om brudd på god dommerskikk kunne komme inn i forbindelse med vurdering av hvordan saksbehandlingen utføres, herunder om dommeren opptrer sendrektig, er dårlig forberedt til møter og mangler organisering av forberedelsen til rettsmøter osv.”

Om det er påvist forhold som er egnet til å svekke tilliten til domstolene og dommerne, vil være et viktig element ved Tilsynsutvalgets vurdering.

Det må være påvist konkrete forhold, f.eks. i form av krenkende utsagn eller annen klanderverdig opptreden fra dommerens side, for at utvalget skal kunne reagere med disiplinærtiltak. Tilsynsutvalget kan ikke se at slike forhold er påvist i denne saken. Utvalget viser til at klagers og advokat H beskrivelser av hovedforhandlingen ikke støttes

av de øvrige opplysninger i saken, jf. uttalelsen fra innklagede, advokat G og de fagkyndige meddommerne.

Det er derved ikke grunnlag for å konkludere med at innklagede har opptrådt i strid med god dommerskikk.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder saksbehandlingsfeil.
2. Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor dommerfullmektig C.